

ROBERT NOWAK

PSYCHOLOGICZNE ASPEKTY TATUOWANIA SIĘ

Tataż praktykowany był niemal w każdej zbiorowości ludzkiej i często jego funkcje oraz stojące za nimi motywacje znacznie się różniły. Po długim okresie negatywnej stygmatyzacji poddawanie się praktykom tatuowania stało się w ostatniej dekadzie modne. Celem tego artykułu jest zebranie dostępnych wyników badań nad fenomenem tatuażu, przybliżenie motywacyjnych aspektów podejmowania tych praktyk związków relacji między tatuowaniem a samookaleczeniem, a także zaprezentowanie badań nad cechami osób poddających się tym zabiegom oraz związkom tatuowania z tożsamością. Oddzielnie potraktowany został temat roli, jaką tataż odgrywa w indywidualnych projektach tożsamościowych, oraz wpływ tatuażu na poczucie przynależności grupowej. Ponadto została podjęta próba postawienia nowych pytań badawczych.

Słowa kluczowe: modyfikacje ciała, tataż, motywacja, osobowość, tożsamość.

PSYCHOLOGICZNE ASPEKTY TATUOWANIA SIĘ

Niezależnie od epoki, zaawansowania technicznego, położenia geograficznego czy typu społeczeństwa, ludzie dbali o swój wizerunek zewnętrzny. Był on komunikatem o statusie społecznym, osobowości, stanie ich zdrowia (Schildkrout, 2004). Ludzie poddawali się i nadal poddają różnym zabiegom, mającym na celu poprawienie swojego wyglądu. Zwłaszcza teraz, żyjąc w społeczeństwie wymagającym perfekcji, wkłada się wiele wysiłku, aby zwiększyć swoją atrakcyjność. Tatuowanie ciała także jest działaniem mającym na celu poprawę swojego wyglądu, choć w bardziej subiektywnym wymiarze (Lineberry, 2007). Niektórzy badacze twierdzą, że tataże mogą być widoczną oznaką „dobrych genów” (Ludvico, Kurland, 1995; Singh, Bronstad, 1997). Koziel, Kretschmer i Pawłowski (2010) w swoich badaniach wykazali, że wytatuowani mężczyźni

byli biologicznie jakościowo lepsi (bardziej symetryczni), co może odzwierciedlać zdolność do pokonywania wyzwań stawianych przez środowisko. Zasadność tych wyników można argumentować hipotezą upośledzenia (*handicap principle*) Zahaviego (1975, 1977 – za: Pawłowski, 2009), zgodnie z którą „sygnały informujące o jakości biologicznej osobnika charakteryzują się szczerością i rzetelnością właśnie dlatego, że cechy te w specyficzny sposób upośledzają osobnika” (s. 25). Ponadto „rzetelnym potwierdzeniem jakości samca, utożsamianej ze zdolnością unikania drapieżników, jest sam fakt radzenia sobie w codziennym życiu z «upośledzeniem» związanym z posiadanymi cechami, które mogą znacznie obniżyć jego szanse przeżycia. Ponoszone łączne koszty powodują więc, że tylko osobniki o wybitnej jakości genów są w stanie przeżyć i jednocześnie kosztownie reklamować się za pomocą swojego ekstrawaganckiego ornamentu płciowego” (s. 26), którym może być ryzykowane zachowanie, jakim jest tatuowanie swojego ciała.

Niniejszy artykuł ma na celu zebranie dostępnej literatury na temat zjawiska tatuowania. Odnosi się do wielu źródeł. Zostały zaprezentowane zarówno doniesienia empiryczne, jak i prace teoretyczne. Niestety, istniejące badania są mocno rozproszone. Często opisują tylko w niewielkim zakresie poszczególne aspekty tego fenomenu, stąd potrzeba, jak i próba zebrania tej wiedzy w poniższym przeglądzie.

Pomimo że sztuka tatuowania ma historię liczącą już ponad pięć tysięcy lat (Gilbert, 2001; Delio, 1994), to dopiero w ostatnich dekadach zwiększyła się popularność tatuaży (Hawkes, Senn, Thorn, 2004). Nie tylko poprzez większą liczbę wykonywanych zabiegów, ale również rozszerzenie swojego wpływu na szersze spectrum klas społecznych (DeMello, 2000). Główną tego przyczyną jest prawdopodobnie kulturowa komercjalizacja propagowana przez media (DeMello, 2000). Hawkes, Senn i Thorn (2004) sugerują z kolei, że jest to spowodowane tym, że tatuaże wytwarzają poczucie władzy i kontroli nad sobą i są odzwierciedleniem konceptu Ja.

Istotnie zmieniła się również funkcja symboliczna tatuaży. Już niekoniecznie przyporządkowują posiadacza tatuażu konkretnej subkulturze (Pitts, 2003). Niektórzy autorzy twierdzą, że współcześnie tatuaże są niczym innym niż modnym dodatkiem (Craik, 1994; Turner, 1999). Inni zaś przypisują im głębsze psychologiczne znaczenie. Sweetman (1999) wskazuje, że permanentny charakter tych dzieł, towarzyszący zabiegom silny ból, jak również znaczna ilość czasu potrzebna na zaplanowanie i pielęgnację po zabiegu narzucają większą wartość niż zwykłe dodatki. Jeszcze inni sugerują, że modyfikacje ciała mogą umożliwiać

osobom po przeżyciu traumatycznych zdarzeń poradzenie sobie z tymi doświadczeniami (Atkinson, Young, 2001; Carroll, Anderson, 2002).

MOTYWY SKŁANIAJĄCE DO TATUOWANIA SIĘ

Określenie czynników motywujących ludzi do poddawania się zabiegom tatuowania jest niezbędne do zrozumienia tego fenomenu. Istnieje tylko niewielka ilość badań, prowadzonych w ramach różnych dyscyplin naukowych, które miały na celu określenie motywacyjnych aspektów tatuowania. Większość z nich miała charakter eksploracyjny i tylko niektóre z nich zaproponowały więcej grup czynników motywacyjnych (Wohlrab, Stahl, Kappeler, 2007).

Jedną z klasyfikacji zaproponowali Armstrong, Owen, Roberts i Koch (2002). Motywy decydowania się na tatuaż można podzielić na trzy grupy (Armstrong, McConnell 1994; Grief, Hewitt, Armstrong 1999):

Tab. 1. Motywy decydowania się na tatuaż według Armstronga i współautorów (2002)

Grupa motywów	Przykłady
1. Estetyczne	„podoba mi się, jak wygląda”, „chciałbym mieć piękny wzór”
2. Indywidualne	„chciałbym wyrazić siebie”, „chciałbym być wyjątkowy”
3. Społeczne	„chciałbym pokazać przynależność do grupy”, „chciałbym być jak moi przyjaciele”

Z badań Forbesa (2001) wynika, że motywy estetyczne i indywidualne są ogólnie częstsze niż motywy społeczne. Z kolei wytatuowane kobiety – w porównaniu z wytatuowanymi mężczyznami – częściej kierują się motywami estetycznymi.

Obszerniejszą klasyfikację zaproponowali Wohlrab, Stahl i Kappeler (2007), którzy opierając się na różnych badaniach, wyróżnili aż dziesięć kategorii motywów decydowania się na tatuaż.

Pierwsza kategoria czynników motywacyjnych, nazwana „piękno, sztuka i moda”, obejmuje te motywacje, które są związane z nabywaniem tatuaży jako modnego dodatku czy dzieła sztuki (Stirn, 2001). Pierwotnie powstają one z chęci upiększenia swojego wyglądu, zatem większość autorów uznała, że piękno,

sztukę i modę należy połączyć w jedną kategorię (Atkinson, Young, 2001; Millner, Eichold, 2001).

Druga grupa czynników związana jest z „indywidualnością”. Motywacje te tworzą i podtrzymują tożsamość Ja (Stirn, 2004). Posiadanie kontroli nad własnym wyglądem odnosi się do procesu tworzenia się tożsamości (McKinley, 1999) i jest jedną z najważniejszych motywacji.

Trzecią grupą są „osobiste narracje”. Składają się na nią takie motywacje, jak osobiste *katharsis*, wyrażanie osobistych wartości i doświadczeń, jak również „obrzędy przejścia” (Caliendo, Armstrong, Roberts, 2005). Atkinson (2002) wykazał, że kobiety, które były maltretowane, na nowo tworzą reprezentacje skrzywdzonych części swojego ciała. „Odzyskują” je poprzez świadome i bolesne procedury modyfikacji ciała i trwałe ich naznaczenie. „Odzyskanie” swojego ciała poprzez jego modyfikacje odgrywa istotną rolę w procesie rekonwalescencji tych kobiet. Atkinson (2002) uważa, że w takim kontekście tatuowanie może mieć charakter samouzdrawiający.

Czwarta grupa obejmuje czynniki świadczące o „wytrzymałości fizycznej”. Odpowiadają one deklaracji o sprawdzeniu swojej wytrzymałości na ból i przezwyciężaniu własnych ograniczeń. Tatuowanie ciała z tych powodów może być przejawem autoagresywnych tendencji (Stirn, 2004), ale również twardości i odwagi (Atkinson, Young, 2001).

Piątą grupę tworzą czynniki świadczące o „przynależności grupowej i zaangażowaniu”. Ich przejawem jest naznaczanie swojego ciała jako wyraz chęci przynależenia do konkretnej społeczności lub otwartego okazywania przynależności do określonej subkultury (DeMello, 1995). Ornamenty mogą być także traktowane jako trwałe znak zaangażowania w działania danej grupy. Według Stirna (2004) jest to obecnie dość powszechne.

Szósta grupa czynników została określona jako „opór”. W tym ujęciu tatuaż jest protestem przeciwko rodzicom czy społeczeństwu. Permanentne modyfikacje ciała mogą być także prowokacyjne. Nie tylko ze względu na swój inwazyjny charakter, ale także dlatego, że w przeszłości były głównie kojarzone z ruchami subkultur lub tendencjami przestępczymi (Pitts, 2003; Sanders, 1989). W badaniu prowadzonym wśród studentów wykazano, iż protest w okresie adolescencji przeciwko swoim rodzicom jest jednym z głównych powodów zrobienia sobie tatuażu (Delazar, 2005).

Siódma grupa odnosi się do motywacji związanych z „duchowością i kulturową tradycją”. Tatuaż podkreśla osobisty charakter przynależności do konkretnych kultur i ich wymiar duchowy (Jeffreys, 2000).

Ósma kategoria to „uzależnienie”. Tatuowanie ma niewątpliwie charakter uzależniający, co prawdopodobnie wynika z uwalnianych endomorfina. Są one związane z bolesną penetracją ciała, ale również znieczulają i wyzwalały pozytywne emocje (Winchel, Stanley, 1991). Ten efekt może odnosić się do zgłaszanego niekiedy „pożądania bólu” (Myers, 1992). Vail (1999) zaś uważa, że istotne jest także uzależnienie psychiczne. Dla grupy „kolekcjonerów tatuaży” niezbędne jest ciągłe upamiętnianie swoich wspomnień, doświadczeń czy wyznaczonych wartości.

Dziewiątą grupę motywów stanowią „motywacje seksualne”. Te motywacje mają na celu wypuklenie swojej seksualności lub podkreślenie preferencji płciowej (Armstrong, Caliendo, Roberts, 2006; Langford, 1996; Wright, 1995).

Dziesiąta grupa motywów obejmuje sytuacje, w których osoba decyduje się na modyfikację ciała „bez konkretnego powodu”. Niektóre osoby badane twierdzą, że decyzja o wytatuowaniu się została podjęta pod wpływem impulsu i nie była poprzedzona dłuższym namysłem (Grief, Hewitt, Armstrong, 1999). Odnotowano także przypadki, że osoba była pod wpływem alkoholu lub narkotyków podczas tatuowania, tym samym nie miała albo nie pamięta powodu podania się takiej modyfikacji (Friederich, 1993).

Pomimo rozbieżności w klasyfikowaniu motywów tatuowania, niezależnie od tego, czy autorzy wyróżniają dziesięć (Wohlrab, Stahl, Kappeler, 2007), czy – w uproszczonej formie – trzy kategorie (Armstrong, McConnell, 1994; Grief, Hewitt, Armstrong, 1999), najczęściej wymienianymi w literaturze motywami są: ekspresja własnej indywidualności, wartości estetyczne i przynależność grupowa. Przyszłe badania powinny zatem skupić się bardziej na ilościowym analizie motywów, co pozwoliłoby poznać, które z poszczególnych kategorii są najczęstsze i najistotniejsze w planowaniu i nabywaniu tatuaży.

ZWIĄZKI MIĘDZY TATUOWANIEM A SAMOOKALECZENIEM

Wiele badań ukazało sztukę ciała jako symptomatykę psychopatologiczną, ryzyko zdrowotne, a także jako seksualne lub przestępcze odchylenie (Cahill, Riley, 2001). Tatuowanie było także powiązane z okaleczaniem i z maltretowaniem, zwłaszcza w przypadku kobiet. Pomimo to, że związek między okaleczaniem się i przeszłymi doświadczeniami maltretowania jest silny, część badaczy (Ferguson, 1999; Sullivan, 2001) odrzuca wniosek, iż tatuowanie ciała powinno być automatycznie rozumiane jako okaleczenie.

Niektórzy badacze (Favazza, 1996; Favazza, Rosenthal, 1993; Walsh, Rosen, 1988) twierdzą, że tatuowanie jest społecznie akceptowalną formą zachowania autopunitywnego. Ta terminologia jest niestety myląca. Samookaleczenie (uszkodzenie ciała) jest sprzeczne z troską o siebie (ochroną ciała). Pojęcie ochrony czy okaleczenia może być różne, w zależności od poglądów danej osoby, znaczenia lub celu danego zachowania. Brak troski (np. zaniedbywanie własnego zdrowia) może być szkodliwy, ale tak samo destrukcyjna może być przesadna troska (np. przesadnie mycie się czy szczotkowanie zębów). Pewne formy uszkodzania ciała, takie jak np. operacje, są potrzebne, by chronić nasze zdrowie. Rozróżnienie między normalną a nienormalną troską o siebie jest w głównej mierze zależne od społecznego punktu widzenia, motywów i funkcji zachowania. Normalna troska o siebie określa zachowania społecznie akceptowane lub nawet zalecane w celu utrzymania pewnej normy, atrakcyjności fizycznej i/lub zdrowia. Idąc tym torem myślenia, może istnieć „normalny wariant” zachowania autopunitywnego, który oznacza troskę o siebie, jak np. operacje plastyczne czy tatuowanie. Nienormalne zachowanie jest postrzegane jako społecznie nieadekwatne. Służy specyficznym celom, takim jak ekspresja problemów danej osoby, lub jest próbą poradzenia sobie z nimi. Podstawowe w nazywaniu (samookaleczenie vs troska o siebie) jest znaczenie (motyw, cel) danego zachowania w społecznym, kulturowym czy subkulturowym kontekście (Claes, Vanderycken, Vertommen, 2005).

Vanderlinden i Vandereycken (1997) podzielili najważniejsze funkcje samo-okaleczania u pacjentów psychiatrycznych na następujące kategorie: *relaksacje* (odczuwanie przyjemności z powodu bólu, zmniejszanie napięcia), *zwrócenie uwagi* (uzyskanie autoafirmacji lub protekcji), *stymulacje* (odczuwanie własnego ciała, ucieczka przed przykrymi doświadczeniami), *karę* (odczuwanie winy z powodu bycia słabym, brakiem dyscypliny) i *autodestrukcje* (bycie nieatrakcyjnym, akt parasamobójczy). Mogą się one pokrywać z motywami skłaniającymi do tatuowania. W obu przypadkach są podyktowane przez ego (np. autoafirmacje) lub czynniki społeczne (np. uzyskanie afirmacji). Jednakże tylko tatuaże są wybierane z powodów estetycznych. Mosher, Oliver i Dolgan (1967) wykazali, że osoby niepełnosprawne lub oceniające siebie jako wyjątkowo brzydkie rzadko się tatuują. Ponadto osoby już wytatuowane żywią bardziej pozytywne uczucia względem własnego ciała w porównaniu z osobami niemającymi tatuaży. Drews, Allison i Probst (2000) wykazali, że wytatuowani mężczyźni oceniali siebie jako bardziej atrakcyjnych niż mężczyźni niemający tatuaży. Dla porównania samookaleczający się pacjenci psychiatryczni mają bardziej negatywne odczucia względem własnego ciała niż ich rówieśnicy bez skłonności autopuni-

tywnych (Claes, Vandereycken, Vertommen, 2003). Może to być jeden z argumentów za tym, iż nabywanie tatuaży nie jest równoznaczne z samookaleczeniem się.

Widoczne sprzeczności w teoriach dotyczących związków między tatuowaniem a samookaleczeniem nie zostały rozstrzygnięte. Niewątpliwie istnieją zbieżności i pokrywające się aspekty tych dwóch zjawisk. Jednakże ten spór wymaga dogłębnych badań empirycznych, które pozwoliłyby określić granicę między modyfikacją ciała a samookaleczeniem o charakterze patologicznym.

CECHY OSÓB PODDAJĄCYCH SIĘ TATUOWANIU

Dostępna literatura dotycząca cech osób poddających się tatuowaniu pokażała, iż tatuowanie jest przede wszystkim skorelowane z większą skłonnością do podejmowania ryzyka i do korzystania z używek (takich jak alkohol czy marihuana), a także wiąże się ze zmniejszonym konformizmem społecznym (Armstrong, McConnell, 1994; Brooks i in., 2003; Forbes, 2001; Roberts, Ryan, 2002). Drews, Allison i Probst (2000) wykazali, że tatuujący się mężczyźni palą więcej papierosów i mają większą liczbę partnerów seksualnych. Istnieje także większe prawdopodobieństwo wejścia przez nich w konflikt z prawem. W przypadku kobiet, które się tatuują, także występuje większe prawdopodobieństwo, że będą przejawiały one zachowania przestępcze (np. kradzieże w sklepie), jak również korzystały z używek innych niż alkohol (Stephens, 2003). Osoby ze skłonnościami autopunitywnymi, w tym do tatuowania własnego ciała, przejawiają antyspołeczne zachowania (Simeon i in., 1992), wykazują skłonność do ryzykownych zachowań seksualnych, (DiClemente, Ponton, Hartley, 1991) i prób samobójczych (Dulit i in., 1994).

Biorąc pod uwagę cechy osobowości, Drews, Allison i Probst (2000) wykazali, że wytatuowani studenci oceniają siebie jako odważniejszych, bardziej kreatywnych, artystycznych, częściej ryzykujących indywidualistów, w porównaniu z osobami, które nie miały tatuaży. Kim (1991) zasugerował, że istnieje związek między tatuowaniem się a zaburzeniami emocjonalnymi. Wykorzystując kliniczną metodę MMPI wykazał, że na skalach psychopatii i schizofrenii osoby wytatuowane miały istotnie wyższe wyniki niż osoby niemające tatuaży. Ponadto badani z większą ilością tatuaży mieli tzw. nietypową osobowość.

Potencjalny związek między tatuowaniem się a psychopatologią był badany tylko na wybranych próbach. Howell, Payne i Roe (1971) wykazali, że wytatu-

owani więźniowie odczuwają istotnie bardziej ból psychiczny, depresje i samopodlenie niż więźniowie niemający tatuaży. Podobnie pacjenci psychiatryczni, mający skłonności do samookaleczeń, istotnie częściej skarżyli się lub wykazywali przejawy lęku, depresji, wrogości, zaburzeń osobowości typu B, uczucia złości, traumatycznych doświadczeń czy poczucia dysocjacji niż pacjenci niemający takich skłonności (Claes, Vanderycken, Vertommen, 2003; Newton, Freeman, Munro, 1993).

Carroll, Riffenburgh, Roberts i Myhre (2002) wykazali, że posiadanie tatuażu jest silnie powiązane z ryzykownymi zachowaniami pacjentów kliniki dla młodocianych. Z kolei inne badania cech osobowości w próbach młodocianych, którzy nie popełniali przestępstw, pokazały, że osoby wytatuowane miały wyższe wyniki w skali poszukiwania wrażeń (Roberti, Storch, Bravata, 2004), jak również w ekstrawersji i skali świadomości ciała (Delazar, 2005). Ponadto Nathanson, Paulhus i Williams (2006) zbadali tatuaże pod kątem wyznaczników kulturowych i zasugerowali, że mogą być „pośrednimi markerami osobowości” (s. 793). Interesujący jest także fakt, że nawet dzieci negatywnie postrzegają osoby dorosłe mające tatuaże (Durkin, Houghton, 2000).

Niewiele jest badań dotyczących postrzegania osób z tatuażami. Często są powiązane z przypisywaniem im negatywnych cech (Durkin, Houghton, 2000). Degelman i Price (2002) wykazali, że wytatuowane kobiety są oceniane jako mniej atrakcyjne, szczerze, hojne i inteligentne niż kobiety bez tatuaży. Swami i Furnham (2007) zaś stwierdzili, że kobiety z tatuażami są oceniane jako mniej atrakcyjne i bardziej rozwiązłe seksualnie. Ponadto badania dotyczące postaw pracodawców względem wytatuowanych osób (Bekhor, Bekhor, Gandrabur, 1995), personelu medycznego (Stuppy, Armostrong, Casals-Ariet, 1998) i nauczycieli (Martin, Dula, 2010) wykazały, że osoby mające tatuaże są negatywnie oceniane, a tym samym mogą być inaczej traktowane w wymienionych wyżej środowiskach. W badaniu Wohlraba, Finka, Kappelera i Brewera (2009) osoby badane były proszone o ocenę „awatarów”, czyli wirtualnych komputerowych ludzkich postaci. Autorzy wykazali, że awatary, które miały tatuaże, były oceniane jako poszukujące wrażeń lub przygód i mające w przeszłości więcej partnerów seksualnych oraz jako będące mniej zahamowane, w przeciwieństwie do awatarów niewytatuowanych. Efekt ten okazał się szczególnie silny w przypadku awatarów mężczyzn mających tatuaże.

Wiedza na temat cech charakteryzujących osoby tatuujące się jest rozproszona i szczątkowa. Prowadzone badania często były jednorazowe, nie były replikowane i niewątpliwie istnieje potrzeba ich kontynuowania, co pozwoli od-

kryć faktyczne korelacje między skłonnościami do poddawania się tym bolesnym zabiegom a cechami osobowości charakteryzującymi te osoby.

ZNACZENIE PRAKTYK TATUOWANIA DLA TOŻSAMOŚCI

Ludzie mający tatuaże cenią sobie „bycie innymi”. Tatuaże mogą być też próbą podkreślenia poczucia własnej tożsamości (Atkinson, Young, 2001; Sweetman, 1999), jak również „osiągnięcia mistrzostwa i kontroli nad ciałem” (Carroll, Anderson, 2002, s. 627). Atkinson (2002) skupił się w swoich badaniach na znaczeniu tatuaży z perspektywy kobiet i wykazał, że tatuaże pełnią różne funkcje. Są wyrazem między innymi kulturowego buntu, pomagają w rekonwalescencji po traumatycznych doświadczeniach i przyczyniają się do definiowania własnej osoby.

Wielu socjologów i antropologów podkreśla rolę, jaką ozdabianie swojego ciała odgrywa w projektowaniu tożsamości (Sweetman, 1999), oraz wpływ tatuaży na tworzenie grupowej i indywidualnej tożsamości reprezentowanej, np. przez tatuowanie marynarskich insygniów, imion kochanków czy znaku zodiaku danej osoby (Sanders, 1989). Według tych badaczy sztuka tatuażu jest sposobem aktywizacji konstrukcji tożsamości w odpowiedzi na egzystowanie we współczesnym nam socjohistorycznym okresie (Schildkrout, 2004). Zmiany w społecznych strukturach wywołały doświadczanie wyższego poziomu niepewności osób żyjących w narodach industrialnych. Proces ten doprowadził do tego, że ciało stało się ważnym miejscem dla wyrażania tożsamości Ja. To „zacieśnienie związku pomiędzy Ja a ciałem” (Shilling, 2003, s. 7) oznacza, że ciało stało się ważnym zasobem w procesie tworzenia indywidualnej tożsamości. Jest również społecznym symbolem tożsamości Ja danej osoby. Dla niektórych badaczy zwiększające się zainteresowanie formami modyfikacji ciała jest oznaką otwartego społeczeństwa, w którym ludzie mają większą wolność w kształtowaniu swojej tożsamości. Z drugiej strony, dla innych jest to dowód na zwiększającą się alienację osób, które niewiele posiadają. To właśnie ich ciało oraz fakt, że mogą je modyfikować do woli, daje im poczucie kontroli (Rubin, 1987).

Niezależnie od tego, czy założono, że podejmowanie praktyk tatuowania jest oznaką zdrowia czy patologii, badacze wykorzystali „pionową reprezentację” (*vertical representation*) w wyjaśnianiu relacji sztuki tatuażu i tożsamości (Riley, Cahill, 2005). Pionowa reprezentacja to idea, która zakłada, że zewnętrzna powłoka pokazuje wewnętrzne Ja (Billing i in., 1988), co strukturalizuje próby

zrozumienia zjawiska tatuowania. Pisząc o tatuowaniu, Sullivan (2001) wspomina o pionowej reprezentacji twierdząc, że tatuaże często są uznawane za reprezentacje osobowości lub typu danej osoby. Cahill i Riley (2001) w swoim badaniu użyli pionowej reprezentacji, tak aby osoby badane mogły nadać sens swoim tatuażom. Opisywały one siebie w myśl autentycznego Ja. Wyniki wskazały, że tatuowanie się było ekspresją wewnętrznej tożsamości Ja. Reprezentowała ich autentyczność, unikatowość i ograniczone Ja (Geertz, 1984). Podobne argumenty wysunęli Widdicombe i Wooffitt (1995) w pracach z przedstawicielami subkultur gotów, punków i hipisów. Dla członków tych grup konkretne aspekty wyglądu są istotnym medium, które pozwala ukazywać „prawdziwe Ja”. Pozycjonując wygląd zewnętrzny, który harmonijnie oddaje wnętrze człowieka, osoby badane przez Cahill i Riley (2001) opisały siebie jako psychologicznie zdrowe. Argumentowały to tym, że są „w kontakcie” ze sobą.

Istnieją argumenty za tym, że tatuaż jest na pewnym poziomie odzwierciedleniem poczucia tożsamości danej osoby. Takie ujęcie tego zjawiska jest sprzeczne z twierdzeniem, że sztuka tatuażu jest powiązana z dewiacjami i patologiami. Niewątpliwie należałoby przeprowadzić badania prowadzące do wyróżnienia kierunku i siły związku tatuowania swojego ciała z tożsamością i jej poszczególnymi elementami.

ROLA TATUAŻU W INDYWIDUALNYCH PROJEKTACH TOŻSAMOŚCIOWYCH

Przemiany w strukturach społecznych, związane z już wcześniej wspomnianym okresem socjohistorycznym, w którym żyjemy, zwanym np. przez Giddensa (1991) „wysokim modernizmem” (*high modernism*) (s. 4), doprowadziły do skupiania się na indywidualnych projektach tożsamościowych, które stały się centralną częścią w procesie tworzenia Ja. Indywidualne projekty tożsamościowe powstają na bazie tożsamości narracyjnej. W warunkach wysoko rozwiniętej nowoczesności coraz powszechniejszym zjawiskiem jest wpływ odległych wydarzeń na to, co dzieje się w bezpośredniej bliskości, oraz na strukturę wewnętrzną tożsamości jednostki. Główną rolę odgrywają tu bez wątpienia środki przekazu: materiały drukowane i media elektroniczne. W modernistycznym porządku nowoczesności, w kontekście nowych form zapośredniczenia doświadczenia, tożsamość jednostki staje się przedsięwzięciem refleksyjnym. Refleksyjny projekt Ja, który polega na utrzymywaniu spójnych, chociaż wciąż na bieżąco weryfikowanych narracji biograficznych, rozgrywa się w kontekście wielokrotnego

wyboru. Rezygnacja z konkretnej tożsamości może dostarczać określonych korzyści psychicznych, ale jest też z pewnością ciężarem. Jednostka jest zmuszona sama tworzyć i przebudowywać swoją tożsamość ze względu na zmienne doświadczenia życia codziennego i skłonność nowoczesnych instytucji do fragmentacji tożsamości jednostki (Giddens, 2007, s. 8-9).

Projekty tożsamościowe często skupiają się na ciele. Ze względu na zwiększającą się popularność tatuaży można je odnieść do tego zjawiska (Sweetman, 1999). Riley i Cahill (2005) badali rodzaje Ja, które zostały zbudowane na bazie sztuki tatuowania. Zidentyfikowali pewną szczególną pozycję, a mianowicie „bycie sobą”, czyli kimś, kto jest niezależny, odważny, a nawet „fajny” (s. 274). Takie pojęcie Ja jest rozumiane jako bardzo istotne i mogło odnieść się do „znaczącej tożsamości” poprzez wiedzę subkulturową oraz „inność”. Autorzy mają tu na myśli inną grupę, do której badani nie należeli, i ocenili ją jako niemającą autentyczności. Jest to czynnik decydujący o tym, czy motywacja do danego zachowania jest „autentyczna”, a tym samym – czy osoba należy do danej grupy, czy nie. Znaczące Ja zostało przeciwstawione „innym”, czyli grupie składającej się z osób, które praktykowały tatuowanie, ale dla których te praktyki były związane z modą i konsumpcją. To oznaczało, że nie były one „autentyczne”. Dyskurs na temat autentyczności, wiedzy subkulturowej i „inności” wpłynął na tworzenie określonych granic, konstrukcje statusu i produkcję tożsamości. Zdolność do stworzenia znaczącej tożsamości opartej na sztuce ciała jest zależna od posiadania autentyczności (Riley, Cahill, 2005). Autentyczność jest również uważana za wartość centralną dla członków subkultur młodzieżowych. Hebdige (1997) twierdzi, że gdy subkultura staje się popularna, członkowie grupy często tworzą kryteria rozróżniające, oparte na konstrukcjach autentyczności, i dzielą osoby na te, które są prawowitymi członkami subkultury, zaś odrzucają te, które nie są autentyczne.

Riley i Cahill (2005) we wspomnianym wcześniej badaniu stwierdzili pewną ciągłość w używaniu i braniu pod uwagę autentyczności, zwłaszcza próbując zrozumieć uczestnictwo w młodzieżowych subkulturach. Podkreślili także, że autentyczność funkcjonuje jako sposób uznania i ma istotny związek ze sztuką ciała. Autentyczność działa na rzecz dostarczenia ciekawej i wartościowej tożsamości, która może odznaczać się odwagą, byciem sobą i niezależnością. Jednakże może istnieć jedynie w kontraście do alternatywnej, ocenianej negatywnie, grupy „innych”. To właśnie autentyczność jest czynnikiem dzielącym młode osoby na członków danej grupy i osoby poza nią. W grupach, które promują praktyki tatuowania, istnieją przesłanki, że to właśnie autentyczność w motywacji wydziela grupę „innych”. Wskazuje to, jak wielką rolę odgrywa autentycz-

ność w procesie definiowania indywidualnej tożsamości, gdy jej część składowa opiera się na praktykowaniu tatuowania (Riley, Cahill, 2005).

Dla potwierdzenia istnienia tego mechanizmu warto byłoby wyznaczyć ramy teoretyczne pojęcia „autentyczności” w odniesieniu do tatuowania. Pozwoliłoby to określić, jakie kryteria musi spełnić osoba, aby została zaakceptowana i uznana za autentyczną w swoich działaniach. Równocześnie należy wskazać siłę wpływu zabiegów tatuowania na proces tworzenia indywidualnych projektów tożsamościowych.

TATUAŻ A PRZYNALEŻNOŚĆ GRUPOWA

Wiele osób często zmienia swój wygląd, aby zaspokoić potrzebę przynależności (Cash, Pruzinsky, 1990). Zmiany te mogą być strategicznymi działaniami mającymi na celu uzyskanie przychylności podziwianej grupy (Martin, 1997; Pinaire-Reed, 1979). Inne procesy identyfikacji, takie jak naśladownictwo, mogą być już mniej świadome (Chartrand, Bargh, 1999). Oba zjawiska wywodzą się z dobrze znanych zasad podobieństwa i atrakcyjności (Byrne, 1969). Gdy zostaną spełnione odpowiednie warunki, przynależność i zaangażowanie względem grupy zaczyna być przejawiane i okazywane zewnątrz (Johnson, Downing, 1979). Jakikolwiek późniejsze napiętnowanie grupy może zwiększyć poziom identyfikacji z nią. W konsekwencji zwiększa to poziom publicznej ekspozycji swojej przynależności (Jetten i in., 2001). Należy zatem wziąć pod uwagę wpływ tożsamości grupowej na kształtowanie się tożsamości indywidualnej. Deaux (1992, 1993) stwierdził, że społeczne tożsamości są zintegrowane w tożsamość osobistą. Zatem: jeśli osoba należy do grupy, która promuje praktyki tatuowania, wzmacnia swoją identyfikację z daną grupą i następnie integruje tę społeczną tożsamość ze swoją indywidualną. Smith i Henry (1996) wykazali, że gdy konkretna społeczna tożsamość staje się istotna, jednostka częściej określa siebie jako osobę, która ma cechy reprezentatywne dla tej grupy społecznej.

Zgodnie z powyższymi analizami przynależność grupowa jest jednym z powszechniejszych powodów tatuowania swojego ciała (Stirn, 2003). Sanders (1988) stwierdził, że modyfikacje ciała są „znakami nieprzynależności” (s. 405). Wyjaśnił to tym, że grupy promujące tatuowanie poszukują sposobów na odróżnienie siebie od reszty społeczeństwa i innych grup, które są bardziej konwencjonalne w swoim wyglądzie (Hebdige, 1997). To tatuaż jest symbolem odcięcia się od społeczeństwa, czyli „znakiem nieprzynależenia” do niego.

Wśród grup, które zachęcają do modyfikacji ciała, są takie, które identyfikują się jako poszukujące przygód i mocnych wrażeń, jak na przykład gangi motocyklowe. Takie grupy w aktywny sposób promują niebezpieczny styl życia, którego przejawem jest poddawanie się, przez ich członków, praktykom modyfikacji ciała, a w szczególności tatuowaniu (Roberts i in., 2004).

*

Zjawisko tatuowania się ma długą historię i istniało w wielu kulturach na przestrzeni wieków. W ostatnich dekadach zarówno w potocznym myśleniu, jak i w literaturze medycznej i psychologicznej negatywnie profilowano osoby mające tatuaże. Jednakże te negatywne, stereotypowe cechy nie dotyczą osób współcześnie poddających się tatuowaniu. Na podstawie obserwacji i wyników badań można stwierdzić, że tatuaż staje się coraz bardziej popularną formą ekspresji i przestaje być wiązany jedynie z marynarzami i przestępcami. Coraz więcej osób, zwłaszcza młodszych, nie postrzega tatuowania się jako zachowania odbiegającego od normy, ale jako formę sztuki (Armstrong, McConnel, 1994).

Dodatkowo, przyjaciele, tożsamość i wygląd mają istotny wpływ na podjęcie decyzji o nabyciu tatuażu. Tatuaże stają się coraz bardziej popularne, ponieważ wygląd skóry wzmacnia siłę tożsamości danej osoby. Pozwalają wpływać na wyrażenie własnej osoby czy osobowości, pomimo wszelkiego, potencjalnego ryzyka (Armstrong i in., 2002). Zwiększająca się popularność tatuowania ciała tworzy potrzebę dogłębnego zbadania tego fenomenu i jego wielu aspektów. Zaprezentowana wiedza na temat tatuowania się jest rozproszona, wnioski często nie są jednoznaczne, zatem zagadnienie to wymaga dalszej empirycznej eksploracji.

BIBLIOGRAFIA

- Armstrong, M. L., Caliendo, C., Roberts, A. E. (2006). Genital piercings: What is known and what people with genital piercings tell us. *Urologic Nursing*, 26, 173-180.
- Armstrong, M. L., Kelly, L. (2001). Tattooing, body piercing and branding are on the rise: Perspectives for school nurses. *Journal of School Nursing*, 17, 12-23.
- Armstrong, M. L., McConnell, C. (1994). Tattooing in adolescents: More common than you think – the phenomenon and risks. *Journal of School Nursing*, 10, 26-33.
- Armstrong, M. L., Owen, D. C., Roberts, A. E., Koch, J. R. (2002). College tattoos: More than skin deep. *Dermatology Nursing*, 14, 317-323.
- Armstrong, M. L., Stuppy, D. J., Gabriel, D. C., Anderson, R. R. (1996). Motivation for tattoo removal. *Archives of Dermatology*, 40, 22-29.

- Atkinson, M. (2002). Pretty in ink: Conformity, resistance, and negotiation in women's tattooing. *Sex Roles*, 47, 219-235.
- Atkinson, M., Young, K. (2001). Flesh journey: Neo primitives and the contemporary rediscovery of radical body modification. *Deviant Behavior*, 22, 117-146.
- Bekhor, P. S., Bekhor, L., Gandrabur, M. (1995). Employer attitudes toward persons with visible tattoos. *Australasian Journal of Dermatology*, 36, 75-77.
- Billing, M., Condor, S., Edwards, D., Gane, M., Middleton, D., Radley, A. (1988). *Ideological dilemmas: A social psychology of everyday thinking*. London: Sage.
- Brooks, T. L., Woods, E. R., Knight, J. R., Shrier, L. A. (2003). Body modification and substance use in adolescents: Is there a link? *Journal of Adolescent Health*, 32, 44-49.
- Byrne, D. (1969). Attitudes and attraction. W: L. Berkowitz (red.), *Advances in experimental social psychology* (t. 4, s. 35-89). San Diego: Academic Press.
- Cahill, S., Riley, S. (2001). Exploring women, body art and self identity. W: M. Banin, A. Guy, E. Green (red.), *Personal collections: Women's relationships with their clothes*. New York: Berg.
- Caliendo, C., Armstrong, M. L., Roberts, A. E. (2005). Self-reported characteristics of women and men with intimate body piercings. *Journal of Advanced Nursing*, 49, 474-484.
- Carroll, L., Anderson, R. (2002). Body piercing, tattooing, self-esteem, and body investment in adolescent girls. *Adolescence*, 37, 627-637.
- Carroll, S. T., Riffenburgh, R. H., Roberts, T. A., Myhre, E. B. (2002). Tattoos and body piercings as indicators of adolescent risk-taking behaviors. *Pediatrics*, 109, 1021-1027.
- Cash, T. F., Pruzinsky, T. (1990). *Body images: Development, deviance and change*. New York: Guilford Press.
- Chartrand, T. L., Bargh, J. A. (1999). The chameleon effect: The perception-behavior link and social interaction. *Journal of Personality and Social Psychology*, 76, 893-910.
- Claes, L., Vanderycken, W., Vertommen, H. (2003). Eating-disordered patients with and without self-injurious behaviors: A comparison of psychopathological features. *European Eating Disorders Review*, 11, 379-396.
- Claes, L., Vanderycken, W., Vertommen, H. (2005). Self-care versus self-harm: Piercing, tattooing, and self-injuring in eating disorders. *European Eating Disorders Review*, 13, 11-18.
- Craik, J. (1994). *The face of fashion: Cultural studies in fashion*. London: Routledge.
- Deaux, K. (1992). Personalizing identity and socializing self. W: G. Breakwell (red.), *Social psychology of identity and the self-concept* (s. 9-33). London: Academic Press.
- Deaux, K. (1993). Reconstructing social identity. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 19, 4-12.
- Degelman, D., Price, N. D. (2002). Tattoos and ratings of personal characteristics. *Psychological Reports*, 90, 507-514.
- Delazar, M. E. (2005). The relationship between self-esteem, objectified body consciousness, personality traits and body modification: An exploratory study. *Dissertation Abstracts International*, Section B: *The Science and Engineering*, 65, 5395.
- Delio, M. (1994). *Tattoo: The exotic art of skin decoration*. London: Virgin Publishing.
- DeMello, M. (1995). Not just for bikers anymore: Popular representations of American tattooing. *Journal of Popular Culture*, 29, 37-52.
- DeMello, M. (2000). *Bodies of inscription: A cultural history of the modern tattoo community*. Durham: Duke University Press.
- DiClemente, R. J., Ponton, L. E., Hartley, D. (1991). Prevalence and correlates of cutting behavior: Risk for HIV transmission. *Journal of American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 30, 735-739.

- Drews, D. R., Allison, C. K., Probst, J. R. (2000). Behavioral and self-concept differences on tattooed and non-tattooed college students. *Psychological Reports*, 86, 475-481.
- Dulit, R., Fyer, M. R., Leon, A. C., Brodsky, B. S., Frances, A. J. (1994). Clinical correlates of self-mutilation in borderline personality disorder. *American Journal of Psychiatry*, 151, 1305-1311.
- Durkin, K., Houghton, S. (2000). Children's and adolescents' stereotyped of tattooed people as delinquent. *Legal and Criminological Psychology*, 5, 153-164.
- Favazza, A. R. (1996). *Bodies under siege: Self-mutilation and body modification in culture and psychiatry*. Baltimore: John Hopkins University Press.
- Favazza, A. R., Rosenthal, R. J. (1993). Diagnostic issues in self-mutilation. *Hospital and Community Psychiatry*, 44, 134-140.
- Ferguson, H. (1999). Body piercing. *British Medical Journal*, 319, 1627-1629.
- Forbes, G. B. (2001). College students with tattoos and piercing. Motives, family experiences, personality factors and perception by others. *Psychological Reports*, 89, 744-786.
- Friedrich, M. (1993). Tattoos in Germany – a cultural-sociological examination in the present. Vol. 14. Würzburg.
- Geertz, C. (1984). From the native's point of view: On the nature of anthropological understanding. W: R. A. Shweder, R. A. Levine (red.), *Culture theory: Essays on mind, self and emotion* (s. 123-137). Cambridge: Cambridge University Press.
- Giddens, A. (1991). *Modernity and self-identity: Self and society in the late modern age*. Cambridge: Polity Press.
- Giddens, A. (2007). *Nowoczesność i tożsamość*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Gilbert, S. (2001). *Tattoo history: A source book*. New York: Juno Books.
- Grief, J., Hewitt, W., Armstrong, M. L. (1999). Tattoo and body piercing: Body art practices among students. *Clinical Nursing Research*, 8, 368-385.
- Hawkes, D., Senn, C. Y., Thorn, C. (2004). Factors that influence attitudes toward women with tattoos. *Sex Roles: A Journal of Research*, 50, 593-604.
- Hebdige, D. (1997). *Subculture: The meaning of style*. London: Methuen.
- Howell, R. J., Payne, I. R., Roe, A. V. (1971). Differences among behavioral variables, personal characteristics, and personality scores of tattoos and non-tattooed prison inmates. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 8, 32-37.
- Jeffreys, S. (2000). "Body art" and social status: Cutting, tattooing and piercing from a feminist perspective. *Feminism & Psychology*, 10, 409-429.
- Jetten, J., Branscombe, N. R., Schmitt, M. T., Spears, R. (2001). Rebels with a cause: Group identification as a response to perceived discrimination from the mainstream. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 27, 1204-1213.
- Johnson, R. D., Downing, L. L. (1979). Deindividuation and valence of cues: Effects on prosocial and antisocial behavior. *Journal of Personality and Social Psychology*, 37, 1532-1538.
- Kim, J. J. (1991). A cultural psychiatric study on tattoos of young Korean males. *Yonsei Medical Journal*, 32, 255-262.
- Koziel, S., Kretschmer, W., Pawłowski, B. (2010). Tattoo and piercing as signals of biological quality. *Evolution and Human Behavior*, 31, 187-192.
- Langford, R. (1996). The hole truth. *Nursing Times*, 92, 46-47.
- Lineberry, C. (2007). Tattoo; <http://www.smithsonianmag.com/history-archaeology/tattoo.html> (13.01.2009).
- Long, G. E., Rickman, L. S. (1994). Infectious complications of tattoos. *Clinical Infectious Diseases*, 18, 610-619.
- Ludvico, L. R., Kurland, J. A. (1995). Symbolic or not-so-symbolic wounds. The behavioral ecology of human scarification. *Ethology and Sociobiology*, 16, 155-172.

- Martin, A. (1997). On teenagers and tattoos. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 36, 860-861.
- Martin, B., Dula, C. S. (2010). More than skin deep: Perceptions of, and stigma against, tattoos. *College Student Journal*, 44, 200-206.
- McKinley, N. M. (1999). Woman and objectified body consciousness: Mothers' and daughters' body experience in cultural, developmental, and familial context. *Developmental Psychology*, 35, 760-769.
- Millner, L., Eichold, B. H. (2001). Body piercing and tattooing perspectives. *Clinical Nursing Research*, 10, 424-441.
- Mosher, D., Oliver, W., Dolgan, J. (1967). Body image in tattooed prisoners. *Journal of Clinical Psychology*, 23, 31-32.
- Myers, J. (1992). Non-mainstream body modifications: Genital piercing, branding, burning and cutting. *Journal of Contemporary Ethnography*, 213, 267-306.
- Nathanson, C., Paulhus, D. L., Williams, K. M. (2006). Personality and misconduct correlates of body modification and other cultural deviance markers. *Journal of Research in Personality*, 40, 779-802.
- Newton, J. R., Freeman, C. P., Munro, J. (1993). Impulsivity and dyscontrol in bulimia nervosa: Is impulsivity and independent phenomenon or a marker of severity? *Acta Psychiatrica Scandinavica*, 87, 389-394.
- Pawłowski, B. (2009). *Biologia atrakcyjności człowieka*. Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego.
- Pinaire-Reed, J. A. (1979). Personality correlates of predisposition to fashion: Dogmatism and Machiavellianism. *Psychological Reports*, 45, 269-270.
- Pitts, V. (2003). *In the flesh: The cultural politics of body modification*. New York: Palgrave Macmillan.
- Riley, S. C. E., Cahill, S. (2005). Managing meaning and belonging: Young women's negotiation of authenticity in body art. *Journal of Youth Studies*, 8, 261-279.
- Roberti, J. W., Storch, E. A., Bravata, E. (2004). Sensation seeking, exposure to psychosocial stressors, and body modifications in a college population. *Personality and Individual Differences*, 37, 1167-1177.
- Roberts, B. W., Bogg, T., Walton K. E., Chernyshenko, O. S., Stark, S. E. (2004). A lexical investigation of the lower-order structure of conscientiousness. *Journal of Research in Personality*, 38, 164-178.
- Roberts, T. A., Ryan, S. A. (2002). Tattooing and high-risk behavior in adolescents. *Pediatrics*, 110, 1058-1063.
- Rubin, A. (1987). *Marks of civilization*. Los Angeles, CA: Museum of Cultural History.
- Sampson, R. (1998). Establishing embodiment in psychology. W: H. J. Stearns (red.), *The body in psychology* (s. 30-53). London: Sage.
- Sanders, C. R. (1988). Marks of mischief: Becoming and being tattooed. *Journal of Contemporary Ethnography*, 16, 395-432.
- Sanders, C. R. (1989). *Customizing the body: The art and culture of tattooing*. Philadelphia: Temple University Press.
- Schildkrout, E. (2004). Inscribing the body. *Annual Review of Anthropology*, 33, 319-344.
- Shilling C. (2003). *The body and social theory*. London: Sage.
- Simeon, D., Stanley, B., Frances, A., Mann, J. J., Winchel, R., Stanley, M. (1992). Self-mutilation in personality disorders: Psychological and biological correlates. *American Journal of Psychiatry*, 149, 221-226.
- Singh, D., Bronstad, P. M. (2001). Female body odour is a potential cue to ovulation. *Proceedings of the Royal Society of London B*, 268, 797-801.

- Smith, E. R., Henry, S. (1996). An in-group becomes part of the self: Response time evidence. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 22, 635-642.
- Stephens, M. B. (2003). Behavioral risks associated with tattooing. *Clinical Research and Methods*, 35, 52-53.
- Stirn, A. (2001). From ritual initiation to the decorated skin: Tattoo as mirrored by tribal traditions and a new perception of art. *Psychotherapie und Sozialwissenschaften*, 3-4, 283-305.
- Stirn, A. (2003). Body piercing: Medical consequences and psychological motivations. *Lancet*, 361, 1205-1213.
- Stirn, A. (2004). Motivations of tattooed and pierced for their body modifications. *Zeitschrift für Klinische Psychologie, Psychiatrie und Psychotherapie*, 51, 43-58.
- Stuppy, D. J., Armstrong, M. L., Casals-Ariet, C. (1998). Attitudes of health care providers and students toward tattooed people. *Journal of Advanced Nursing*, 27, 1165-1170.
- Sullivan, N. (2001). *Tattooed bodies: Subjectivity, textuality, ethics and pleasure*. London: Praeger.
- Swami, V., Furnham, A. (2007). Unattractive, promiscuous, and heavy drinkers: Perceptions of women with tattoos. *Body Image*, 4, 343-352.
- Sweetman, P. (1999). Anchoring the postmodern self? Body modification, fashion and identity. *Body and Society*, 5, 51-76.
- Turner, B. S. (1999). The possibilities of primitiveness: Towards a sociology of body marks in cool societies. *Body and Society*, 5, 39-50.
- Vail, D. A. (1999). Tattoos are like potato chips... you can't have just one: The process of becoming and being a collector. *Deviant Behavior*, 20, 253-273.
- Vanderlinden, J., Vandereycken, W. (1997). *Trauma, dissociation and impulse dyscontrol in eating disorders*. New York: Brunner/Mazel.
- Walsh, B. W., Rosen, P. M. (1988). *Self-mutilation: Theory, research and treatment*. New York: Guilford Press.
- Widdicombe, S., Wooffitt, R. (1995). *The language of youth subcultures: Social identity in action*. London: Harvester Wheatsheaf.
- Winchel, R. M., Stanley, M. (1991). Self-injurious behavior: A review of the behavior and biology of self-mutilation. *American Journal of Psychiatry*, 148, 306-317.
- Wohlrab, S., Fink, B., Kappeler, P. M., Brewer, G. (2009). Differences in personality attributions toward tattooed and non-tattooed virtual human characters. *Journal of Individual Differences*, 30, 1-5.
- Wohlrab, S., Stahl, J., Kappeler, P. M. (2007). Modifying the body: Motivations for getting tattooed and pierced. *Body Image*, 4, 87-95.
- Wright, J. (1995). Modifying the body: Piercing and tattoos. *Nursing Standard*, 10, 27-30.
- Zahavi, A. (1975). Mate selection: A selection for a handicap. *Journal of Theoretical Biology*, 53, 205-214.
- Zahavi, A. (1977). The cost of honesty. *Journal of Theoretical Biology*, 67, 603-605.

PSYCHOLOGICAL ASPECTS
OF GETTING TATTOOED

S u m m a r y

Tattooing was practiced in almost every human community. Very often, its functions and the motivations behind it varied significantly. After a long period of negative stigmatization, getting tattooed has become fashionable in the last decade. The purpose of this article is to collect the available results of studies on the phenomenon of tattooing. After a brief introduction, subsequent paragraphs deal with the motivational determinants of undertaking such practices and the relationship between tattooing and self-mutilation. This paper also reports studies focused on the personality traits of people who get tattooed as well as on the relationship between tattooing and identity. A separately discussed issue is the role of tattoos in individual identity projects as well as the impact tattoos have on the sense of group identity. In addition, attempts were made to raise new research questions.

Key words: body modification, tattoo, motivation, personality, identity.